

**ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์:องค์กรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทาง
พระพุทธศาสนา หนึ่งในชุมชนที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้น**

**The Buddhist Sunday Education Center : The Buddhist morality promotion
organization, One in the communities established by monks**

พระครูอาทรวชิรกิจ.ดร.

พระโกศล มณिरตนา

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ณ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

khmerkosal999@gmail.com

บทคัดย่อ

วัดในพระพุทธศาสนามีหน้าที่หลัก คือเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา พระสงฆ์ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน สั่งสอนให้คนเป็นคนดี ระบบการศึกษาสมัยใหม่และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ทำให้คนไทยห่างไกลออกไปจากวัดมากขึ้นทุกที ทั้ง ๆ ที่วัดยังคงมีภาพของความเป็นผู้ให้อยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง แต่การที่วัดได้มีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปในสายตาของคนในสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมชาวพุทธแบบดั้งเดิมของคนไทย วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้ว ยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น มีระดับการศึกษาสูงขึ้น และเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนมีเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระศาสนามากขึ้น วัดกับโรงเรียนก็แยกออกจากกันจนเกือบสิ้นเชิง ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจเรื่อง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์: องค์กรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา หนึ่งในชุมชนที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้น เพื่อนำเสนอความเป็นมาความสำคัญของสถาบันการศึกษาที่คณะสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน

คำสำคัญ : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

Abstract

Temples in Buddhism have the main function. It is a place of religious practice and religious learning center. Monks help instill morals of the people in the community and teach people to be good person. The modern education system and changing environment of Thai society making Thai people more and more distant from the temple, despite the fact that the temple still has an unchanging image of a giver. But the role of the temple has changed in the eyes of the people in society, causing a change in the traditional Buddhist society of Thai people. Temples have a very important role in society and the way of life of Thai people both in the past and present because in addition to being the residence of monks and novices. It is also a place for studying and propagating Buddhism according to traditional traditions for a long time since the Sukhothai period.

when education in the school system expands, have a higher education level and the content of the subjects taught in schools had more non-religious stories. The temple and the school were almost completely separated. So the author is interested in ‘The Buddhist Sunday Education Center : The Buddhist morality promotion organization, One in the communities established by monks to present the background and importance of educational institutions established by the Sangha to promote morality for Thai youth.

Keywords : The Buddhist Sunday Education Center

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้วัดมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษา รัฐบาลควรจัดให้วัดเป็น

ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพราะในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางศาสนา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และวัดเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมาหลายยุคหลายสมัย ใ้บุคคลเกิดความรู้คู่คุณธรรมตลอดชีวิต ซึ่งปัจจุบันวัดจำนวนมากจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พระปลัดประพจน์ สุภาโต (อยู่สำราญ), 2555 : คำนำ)

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีปัญหาความรุนแรงมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร การชื่นชมในวัฒนธรรมวัตถุนิยมบริโภคนิยมทำให้คนในสังคมไทยหลุดลอยจาก รากเหง้าทางวัฒนธรรมเดิมของตนเองตกเป็นทาสของการยั่วเย้าให้เกิดความอยาก มุ่งเอาเปรียบแข่งขันกันทางธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม ชุมชนที่เคยอบอุ่นกลับกลายเป็นสังคมที่มีแต่ความว้าวุ่น คนเกาะกลุ่มกันแต่ไม่มีน้ำใจให้แก่กัน สังคมไทยบางส่วนกลายเป็นสังคมของอวิชชาหลงนับถืออำนาจและเงินเป็นใหญ่ ชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมะ คือธรรมชาติ และรู้จักแต่การพึ่งพาเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นทั้งที่ตัวบุคคลและที่สังคมโดยรวม

พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2545 : 124) ได้กล่าวถึงปัญหาทางด้านสังคมซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าศีลธรรมได้เสื่อมถอยลง เห็นได้จากข่าวอาชญากรรมตามหน้าหนังสือพิมพ์มีให้พบเห็นกันอยู่ทุกวันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศตามแบบอย่างตะวันตก ทำให้ผู้คนละทิ้งความคิด และคุณธรรมจึงส่งผลให้คุณธรรมทางด้านจิตใจลดต่ำลงเกิดปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย ซึ่งสรุปสาเหตุได้ 2 ประเด็นคือ ประเด็นที่ หนึ่ง ปัญหาความเจริญทางด้านวัตถุทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมของการบริโภคหรือความต้องการวัตถุ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม มีโจรผู้ร้ายทั้งโจรในเครื่องบิน และโจรผู้ร้ายจริง และประเด็นที่สอง ปัญหาความเสื่อมทางด้านจิตใจ จากการแสวงหาความเจริญด้านวัตถุ หลงใหลวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้คุณค่าด้านจิตใจลดลง และจากระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่โรงเรียนแยกออกจากวัดทำให้เยาวชนสมัยใหม่ไม่สนใจศาสนา และคำสอนทางศีลธรรม ขาดการอบรมด้านจิตใจจึงส่งผลให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความซื่อตรงเริ่มจาก พฤติกรรมทุจริตในการสอบเข้าโรงเรียน หรือการเข้าทำงานโดยใช้อำนาจเงิน ดังนั้น เมื่อไปทำธุรกิจก็ไม่มี ความซื่อสัตย์ และขาดความคิดสร้างสรรค์

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีภาระหน้าที่ในการเสริมสร้างศีลธรรม โดยได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้พิจารณาเห็นว่า ปัญหาด้านสังคมโดยเฉพาะการขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นปัญหาระดับชาติ เนื่องจากบ้านเมืองและบริบทของสังคมไทยเปลี่ยนไปมาก การพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนตามไป รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านสังคม ที่ให้ความสำคัญในเรื่อง “คุณธรรมนำความรู้” พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม ในการบูรณาการงานในพื้นที่ จึงได้พิจารณาเห็นว่า โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโครงการที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน และประชาชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก เป็นโครงการที่มีทุนเดิม มีกระบวนการบริหารจัดการที่มีรูปแบบที่ชัดเจน สามารถนำมาเป็นโครงการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรมได้ โดยมีวัดเป็นฐานปฏิบัติ ซึ่งตรงตามความต้องการของวัด บ้าน (ชุมชน) และโรงเรียน นอกจากนี้ ยังเป็นโครงการสำคัญที่สนองนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมในปีงบประมาณ 2551 โดยจะพัฒนาส่งเสริมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ด้วยนโยบายการบูรณาการ งานในพื้นที่ร่วมกัน และเป็นโครงการที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้มิติทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมภายใต้ โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนของกระทรวงวัฒนธรรม ที่จะเป็แหล่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน

ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2551 กรมการศาสนา มีนโยบายที่จะให้โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโครงการสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมทั้งระบบด้วยมิติศาสนาพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาพลักษณ์ใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางและการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนในช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ ซึ่งจะเป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของทุกตำบลที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเป็นโครงการที่นำเด็กเยาวชน และประชาชนเข้าวัดตามประเพณีอันดีงามพร้อมกับได้เรียนรู้หลักธรรมนำพาความสงบสุขให้คนสังคมไทย ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จึงจะทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นทุนเดิมของสังคมไทยได้กลับมาเป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรม

ของคนในชุมชนทั่วประเทศ ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งจากภาคคณะสงฆ์ (สำนักพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551: คำนำ)

ความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

ท่าน ทอประเสริฐ ได้อธิบายถึงที่มาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยไว้ว่าหลังสงครามโลกประมาณปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมาสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านศีลธรรมทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสื่อมลงเนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดกับสังคมไทยมาใช้กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดโครงการต่างๆ เพื่อปรับปรุงสภาพศีลธรรมของเด็กและเยาวชนโดยให้กรมสามัญจัดทำแบบให้พระสวดมนต์มาตรฐานเพื่อใช้เป็นแบบเดียวกันทุกโรงเรียนและให้นิมนต์พระมาเทศน์ให้นักเรียนฟังเดือนละ 1 ครั้งตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละระดับส่วนการอบรมประจำสัปดาห์นั้นให้มีเรื่องเกี่ยวกับศาสนาเดือนละครั้งและในภาคเรียนหนึ่งๆ ให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับศาสนาต่อมาในปีพ.ศ. 2497 กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดประชุมเรื่องการแก้ไขปัญหาสังคมและเด็กวัยรุ่นโดยได้นิมนต์พระเลขาธิการจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์เข้าร่วมประชุมด้วยและสรุปว่าการแก้ปัญหาความประพฤติเด็กต้องเริ่มที่ผู้ใหญ่ก่อนตราบใดที่ผู้ใหญ่ยังเป็นแบบฉบับที่ไม่ดีการแก้ปัญหของเด็กก็ทำได้ยากและผลจากการประชุมทำให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งสนใจจะร่วมกันค้นหาสาเหตุที่เด็กและเยาวชนไม่สนใจศาสนา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงจัดส่งพระนิสิตไปทดลองสอนวิชาศีลธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนต่าง ๆ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สนใจพุทธศาสนาแต่ครูขาดความรู้ในวิชาที่สอนการเรียนการสอนจึงไม่มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชานี้

จากความสำเร็จดังกล่าวมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดให้มีการบรรยายธรรมในวันอาทิตย์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ในเรื่องศาสนาและศีลธรรมแก่คนทั่วไปเพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดแก่เด็กต่อไปได้ และเมื่อผู้ใหญ่มาฟังบรรยายที่วัดก็จะพาลูกหลานมาด้วยเด็ก ๆ ก็อาศัยลานวัดเป็นที่วิ่งเล่นส่งเสียงรบกวนผู้มาฟังธรรม คณะกรรมการเห็นว่าวัดน่าจะทำประโยชน์ให้แก่เด็กบ้าง ประกอบกับเวลานั้นมีพระผู้ใหญ่ได้มีโอกาสไปศึกษาและดูงานทางศาสนาในต่างประเทศได้เห็นพระสงฆ์ในประเทศศรีลังกาและพม่าจัดสอนศีลธรรมให้แก่เด็กในวันอาทิตย์จึงได้นำความคิดนี้มา

ดำเนินการบ้างในประเทศไทยโดยเริ่มเปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันอาทิตย์ที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 ใน
ระยะแรกที่จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากแหล่งใดแต่ต่อมาในระยะหลัง
ได้รับความอุปถัมภ์จากศูนย์กลางผู้ปกครองนักเรียนทั้งในด้านการเงินและอุปกรณ์การสอน
นอกจากนั้นยังได้รับการอุดหนุนจากข้าราชการพ่อค้าประชาชนผู้มีจิตศรัทธาเห็นว่าโรงเรียนพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการสร้างพุทธ
เยาวชนที่ดีมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสนใจส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน
พุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวัดมหาธาตุเป็นจำนวนมากทำให้สถานที่เรียนไม่
เพียงพอฉะนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2504 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวัดบวรนิเวศจึงเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งที่สองใช้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” (จางงค์ ทองประเสริฐ,
2527 : 99)

กรมการศาสนา ได้กล่าวถึงโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ
เป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนาผู้จัดตั้งมีเจตนารมณ์บริสุทธิ์ที่จะทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาผู้เรียนซึ่ง
ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสามัญอยู่แล้วต้องเรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แต่ก็ยังมีศรัทธาที่จะ
มาศึกษาธรรมะในวันอาทิตย์อีกนับว่ามีวิริยะอุตสาหะอย่างแรงกล้าเพื่อสนองศรัทธาของกรมการ
ศาสนาจึงได้วางระเบียบไว้เพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติงานจึงได้จัดทำคู่มือการจัดตั้งโรงเรียนพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์ฉบับนี้ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือ
แหล่งผลิตคุณภาพของเยาวชนมีลักษณะเป็นหน่วยงานเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนารูปแบบ
หนึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งในการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่
เด็กและเยาวชนมีชื่อย่อว่า “ศพอ.” ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิมเรียกว่าโรงเรียนพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์เพราะเป็นสถานที่เปิดสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนเฉพาะในวันอาทิตย์เท่านั้น
และได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นจนมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นและขยาย
ไปยังวัดต่างๆทั่วประเทศ (กรมการศาสนา, 2545 : 2)

การจัดตั้งและดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรมการศาสนา ได้ออกระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หมวด /

ข้อ 6 ว่า ให้สำนักงานบริหารการศึกษพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็น
ศูนย์กลางประสานนโยบาย แผนงาน และสร้างสรรค์ความร่วมมือด้านวิชาการ การเรียนรู้ การเผยแผ่
การอบรมปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในภารกิจของ
กรมการศาสนา การตั้งสำนักงานบริหารการศึกษพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย และ
การตั้งสำนักงานศูนย์กลางระดับหน และคณะกรรมการบริหารการศึกษพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
แห่งประเทศไทยให้เป็นไปตามประกาศกรมการศาสนา (กรมการศาสนา, ประกาศ ณ วันที่ 25
มิถุนายน พ.ศ. 2550).

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรมการศาสนา ได้ออกกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไว้
ในระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด 1 ข้อ 7 มี
หลักเกณฑ์ดังนี้การการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้จัดตั้งที่วัด มูลนิธิ สมาคม
สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณบ้านหรือชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแผ่ อบรม ปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและ
วัฒนธรรมอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน
 - 2) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
 - 3) มีครูผู้สอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในอัตราครูผู้สอน 1 รูป/คนต่อนักเรียนไม่เกิน
35 คน
 - 4) มีสถานที่เรียนเหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนนักเรียนระเบียบกรมการศาสนา ว่า
ด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550หมวด 1 ข้อ 9 กำหนดให้มี5กรรมการบริหาร
คณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษา –พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ประกอบด้วย
- 1) ผู้อำนวยการศูนย์ เป็นประธาน
 - 2) รองผู้อำนวยการศูนย์ จำนวน 2 รูป / คน เป็นรองประธาน
 - 3) กรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่า 5 รูป / คน
 - 4) เลขาธิการ (อาจจะมิใช่ผู้ช่วยเลขาธิการด้วยก็ได้ โดยการแต่งตั้งของผู้อำนวยการศูนย์)

ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด 1 ข้อ 9 กำหนดให้คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) นโยบายและแผนงานการบริหารจัดการ
- 2) วิชาการ
- 3) บุคลากร
- 4) การเงิน

ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด 1 ข้อ 10 กำหนดว่าการประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่ง ของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ ได้ ให้รองประธานปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานและรองประธานไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธาน ในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด และจะต้องมีการประชุมอย่างน้อยปี ละ 2 ครั้ง ทุกระยะ 6 เดือน

ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด 1 ข้อ 13 กำหนดให้คณะกรรมการบริหารศูนย์อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และจะพ้นจากตำแหน่งใน กรณี ดังนี้

- 1) มรณภาพ หรือถึงแก่กรรม
- 2) พ้นจากความเป็นภิกษุ
- 3) ลาออก
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) คณะกรรมการบริหารศูนย์มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด 1 ข้อ 16 กำหนดให้ผู้อำนวยการศูนย์ มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1) บริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้เป็นไปตามนโยบาย
วัตถุประสงค์ และระเบียบของกรมการศาสนา

2) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่รวมทั้งดำเนินการบริหารงานบุคคล ตาม
ข้อบังคับของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 หมวด
1 ข้อ 17 กำหนดให้วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชนที่มีความ
ประสงค์จะขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยื่นคำขอจดทะเบียนตามแบบคำขอจด
ทะเบียน ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจาก
เจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่า
ราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะ
จังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมการ
ศาสนา

ความสำคัญของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ปัญหาด้านสังคมโดยเฉพาะการขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นปัญหาระดับชาติ เนื่องจาก
บ้านเมืองและบริบทของสังคมไทยเปลี่ยนไปมากการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนตามไป รัฐบาลจึงได้ให้
ความสำคัญกับปัญหาด้านสังคมตามนโยบายด้านสังคมของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญในเรื่อง “คุณธรรม
นำความรู้ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้” และนโยบาย ของกระทรวง
วัฒนธรรม ในการบูรณาการงานในพื้นที่ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งพัฒนา
คุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง

จากนโยบายรัฐบาลที่เน้นการสร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน อย่าง
สมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทย
ให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืนบนฐานของวัฒนธรรมไทย เพื่อเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณของ
ความเป็นไทย ตลอดจนสร้างความสามัคคีเอื้ออาทรสมานฉันท์ของสังคมและประเทศชาติ เร่งรัดการ
ปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมบทบาท
ของครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน

ประกอบกับการนำทุนทางสังคมที่เป็นเสมือนรากแก้วของประเทศไทยมาตั้งแต่อดีต ด้วยการส่งเสริมให้คณะสงฆ์ร่วมพัฒนาสังคมโดยเฉพาะในระดับชุมชน ท้องถิ่น จากบทบาทภารกิจ ของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ที่ทุกวัดได้ปฏิบัติภารกิจตามศักยภาพของวัด ที่อาจจะอ่อนด้อยหรือโดดเด่น ควรที่ภาครัฐเข้าไปช่วยส่งเสริมให้มีบทบาทและผลักดันให้มีการนำพระพุทธศาสนากับการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปรารถนาในสังคม ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานให้กับเด็กเยาวชนไทยอย่างแท้จริง ตามความคาดหวังของทุกภาคส่วนของสังคม และเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของชุมชนไทยเป็นสังคมการเรียนรู้ บทบาทขององค์กรในชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยกับพระพุทธศาสนาเป็นของคู่กัน คนไทยกับวัดมีความผูกพันกันอย่างแยกไม่ออก วัดคือศูนย์รวมจิตใจของคนไทย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนา หนึ่งในชุมชนที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก เยาวชน ประชาชนมีความใกล้ชิดพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในยุคสมัยใหม่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึง หน่วยเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งการศึกษา อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “ศพอ”

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข และนับได้ว่าเป็นแห่งสนับสนุน “การพัฒนาคน” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาเพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และ ยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย โดยให้คนได้รับการพัฒนาจิตใจอย่างครบถ้วน ซึ่งในการพัฒนาจิตเจ้านั้นจำเป็นต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาปลูกฝังให้ประชาชนได้เริ่มจากวัยเด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริง และ

สอดคล้องกับ แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และแนวทางปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหลักการที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ ควบคู่กับมีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นับเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งดำเนินการโดยพระภิกษุสงฆ์ในความสนับสนุนและให้การอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา

การมีแหล่งหรือสถาบันพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในรูปแบบศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้ จึงนับเป็นอุบายวิธีเชิงปฏิบัติการที่ดีอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะสามารถชักนำเด็กและเยาวชนเข้าร่วมงานพระพุทธศาสนาเพื่อการศึกษาอบรมบ่มนิสัย และสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่มนับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทยอย่างหนึ่งได้รักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

กรมการศาสนามุ่งหวังให้วัดปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษสงเคราะห์อันเป็นหนึ่งในภารกิจ 5 ด้าน ของคณะสงฆ์ให้เด่นชัดด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน โดยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพราะได้ตระหนักว่าวัดคือสถาบันทางพระพุทธศาสนา ที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการดำเนินงานด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมประชาชน โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชน จึงส่งเสริมให้วัดทั่วประเทศเปิดดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มูลนิธิสมาคมสถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อสร้างแหล่งให้การศึกษ อบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม ของไทยแก่เด็กและเยาวชนอีกด้วย (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม,2551:1-5)

บทบาทหน้าที่ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของชุมชน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่งนับเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรม ศึกษาอบรมบ่มนิสัย และสร้าง

จิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่ม นับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทยอย่างหนึ่ง
ได้รักษา พระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของศูนย์
ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการดำเนินการ ดังนี้ (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการ
ศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม,2551:9-11)

1. เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และปลูกฝังศีลธรรมของชุมชน
กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เข้าถึงหลักธรรมและวิถีปฏิบัติตามหลักธรรมที่
ถูกต้อง

2. ใช้หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี-โท-เอก โดยเปิดทำการเรียนการสอน ซึ่งแล้วแต่สภาพ
และความเหมาะสมของแต่ละศูนย์ (ตัวอย่าง) ดังนี้

2.1 กลุ่มเด็ก เยาวชน เปิดสอนทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ในช่วงเช้า หรือช่วงบ่าย ซึ่ง
เด็กที่สอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรี-โท-เอก จะได้รับการบันทึกลงในหลักฐานการจบการศึกษา ในทุก
ระดับตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความเห็นชอบและได้สั่งการให้สถานศึกษาดำเนินการแล้ว

2.2 กลุ่มประชาชนที่สนใจเข้าเรียน เปิดสอนทุกวันในช่วงเช้า หรือช่วงบ่าย

3. สอนเสริมในวิชาที่เด็ก เยาวชน และประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งจะ
หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน อาทิ สุขศึกษาและพลศึกษา ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ส
คมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การงาน และ
อาชีพ ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ และวิชาบาลีศึกษา โดยจะมีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรม
จริยธรรม ความรู้ทางพระพุทธศาสนาทุกวิชา ทั้งนี้ แล้วแต่ศักยภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์

4. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเปิดทำการสอน โดยรับผู้เรียนไม่จำกัด
จำนวน แต่จำกัดจำนวนในห้องเรียนให้เรียนห้องละไม่เกิน 40 คนต่อห้องเรียน เพื่อให้มีคุณภาพใน
การจัดการเรียนรู้ ให้ทุกศูนย์สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

5. เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
ทางพระพุทธศาสนา อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย ตลอดจนศาสนพิธีของชาวพุทธ ซึ่งการจัดกิจกรรม
เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม

ผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นศูนย์รวมของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ
ชุมชน (ในบทที่ 4 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

แนวทางการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นงานของผู้อุทิศตนเพื่อ
พระพุทธศาสนา และเพื่อเด็ก เยาวชน และประชาชน เพราะผู้ดำเนินการนอกจากจะมีความรู้
ความสามารถแล้ว ยังจำเป็นต้องมีศรัทธาความเชื่อความมั่นใจในสิ่งที่ตั้งงามมีจาคะ คือความเสียสละ
ทุก ๆ ด้าน มีกตัญญูตามคัมภีร์ คือความมีใจรักที่จะทำในสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุผล มีวิริยะ คือความ
พยายามที่จะทำ มีจิตตะ คือความสนใจในสิ่งที่จะทำ และมีวิมังสา คือการประเมินผลในสิ่งที่ทำ
สม่ำเสมอ จึงจะดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

ประเมินด้านศักยภาพและความพร้อม

ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำเป็นต้องมีการประเมินศักยภาพ
และความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จัดตั้งขึ้นประสบผลสำเร็จ
สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

ด้านบุคลากร

มีผู้บริหารที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและได้รับความศรัทธาจากคน ใน
ชุมชนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือศูนย์ฯ ในด้านต่าง ๆ

มีครูที่เป็นฆราวาส และพระสงฆ์ในจำนวนที่เพียงพอและเป็นครูที่มีความสามารถในการ
จัดการเรียนการสอน โดยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมีครูพระสอนศีลธรรมในวัด ที่
สามารถจะเอื้ออำนวย การสอนธรรมศึกษาให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนได้

มีบุคคลผู้มีความมุ่งมั่น ในจำนวนที่มากเพียงพอและพร้อมที่จะเสียสละร่างกาย แรงใจ
มาร่วมกันทำงานโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

ในชุมชนมีชาวบ้านอาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณที่จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์เป็นจำนวนมากและเห็นความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

มีกลุ่มเป้าหมายมากเพียงพอที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ด้านการมี ส่วนร่วมของชุมชน

ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนและยินดีให้ความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คนในชุมชนให้ความสนใจและส่งบุตรหลานมาศึกษาในศูนย์ฯ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นไปด้วยดี มีหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เข้มแข็งและพร้อมที่จะให้การสนับสนุน เช่น อบจ. อบต. เทศบาล พุทธสมาคมจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเขตการศึกษาในพื้นที่ มีชุมชนและโรงเรียนอยู่รอบ ๆ วัด หลายชุมชน และหลายโรงเรียนที่มีศักยภาพ และพร้อมที่จะร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ด้านงบประมาณ

มีงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการหรือมีแหล่งที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เช่น จากมูลนิธิ องค์กร บริษัท ห้างร้าน หรือประชาชนผู้มีจิตศรัทธาที่จะร่วมบริจาคเพื่อสมทบทุนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การจัดชั้นเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และหลักสูตรการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) ของกรมการศาสนา โดยมีหลักการ คือ (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551: 23-25)

1. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์
2. มีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
3. มีความสอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย
4. เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของไทย
5. เสริมสร้างคุณค่าและการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย มีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตชาวไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสุขบน
พื้นฐาน แห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ดังนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นบุคคลผู้นับถือ
พระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัย
2. มีความศรัทธาและเลื่อมใสพระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า ส่งเสริมสัมมาปฏิบัติ ด้วย
การเรียนรู้พุทธประวัติและแบบอย่างในการทำความดี
3. มีความรู้ความเข้าใจในศาสนพิธีและหลักการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
สามารถปฏิบัติตนและกล้าแสดงออกในกิจกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและองอาจ
4. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามในการดำเนินชีวิต มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง ให้
เจริญด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักหลักการบริหารพัฒนาจิตเพื่อประสบความสุขสงบใน
ชีวิตที่พึงงามสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. รู้จักทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนสถาน พุทธศาสนวัตถุ พุทธศิลปะ และ พุทธศาสน
สมบัติ อนุรักษ์และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม
6. มีความภาคภูมิใจในความเป็นพุทธศาสนิกชนชาวไทยและประวัติความเป็นมาของ
พระพุทธศาสนา มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในการ
ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

สาระวิชาในหลักสูตร

ตามประกาศกรมการศาสนา เรื่อง การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอนของ
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เพื่อให้การดำเนินงานของ
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรม เผยแผ่หลักธรรม เด็ก เยาวชน และประชาชนให้เป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม ได้
กำหนดให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษา ประกอบด้วย

1. การจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียน แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

2. จัดหลักสูตรการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 ขั้นต้น

ก. วิชาบังคับ คือ ธรรมศึกษาขั้นตรี

ข. วิชาเลือก โดยเลือก 1 วิชา คือ 1) สุขศึกษาและพลศึกษา 2) ทศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ 3) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 4) ภาษาไทย 5) คณิตศาสตร์ 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7) การงานและอาชีพ 8) ภาษาต่างประเทศ และ 9) คอมพิวเตอร์

ค. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในโอกาสวันสำคัญ คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา หรือวันสำคัญอื่น ๆ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วม และปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม

2.2 ชั้นกลาง

ก. วิชาบังคับ คือ ธรรมศึกษาขั้นโท

ข. วิชาเลือก โดยเลือก 1 วิชา คือ 1) สุขศึกษาและพลศึกษา 2) ทศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ 3) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 4) ภาษาไทย 5) คณิตศาสตร์ 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7) การงานและอาชีพ 8) ภาษาต่างประเทศ และ 9) คอมพิวเตอร์

ค. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในโอกาส วันสำคัญ คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา หรือวันสำคัญอื่น ๆ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่มุ่งเน้น

2.3 ชั้นสูง

ก. วิชาบังคับ คือ ธรรมศึกษาชั้นเอก

ข. วิชาเลือก โดยเลือก 1 วิชา คือ 1) สุขศึกษาและพลศึกษา 2) ทศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ 3) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 4) ภาษาไทย 5) คณิตศาสตร์ 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7) การงานและอาชีพ 8) ภาษาต่างประเทศ และ 9) คอมพิวเตอร์

ค. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในโอกาส วันสำคัญ คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วัน

อาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา หรือวันสำคัญอื่น ๆ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และกิจกรรม
บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่มุ่งเน้น

3. การเปิดสอน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปิดสอนในวันอาทิตย์ โดยมีเวลาเรียน ไม่น้อย
กว่า 6 ชั่วโมง และวันอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เห็นสมควร โดยให้เป็นไป ตามความ
เหมาะสมของท้องถิ่น

บทสรุป

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่
วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งการศึกษา อบรม
ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “ศพอ” ศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาเป็น
การจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่
เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุด
เรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วน้อมนำไปประพฤติ
ปฏิบัติในชีวิตประจำวันสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข และเพื่อเสริมสร้างสังคมชุมชน
เข้มแข็งให้คนในชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม ส่งเสริมให้ทุก
ภาคส่วนของสังคมชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืนบนฐาน
ของคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสร้างความสามัคคีเอื้ออาทรสมานฉันท์ของสังคม
และประเทศชาติ

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
(ศพอ.) ขมีหลักการคือ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการใช้เวลา
อย่างสร้างสรรค์ 2) มีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 3)
มีความสอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย 4) เสริมสร้าง
คุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ วัฒนธรรม
ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทย 5) เสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่ง
เอกลักษณ์ไทย มีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ชาวไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสุขบนพื้นฐาน แห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นบุคคลผู้นับถือ พระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่วัย 2) มีความศรัทธาและเลื่อมใสพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า ส่งเสริมสืมาปฏิบัติ ด้วยการเรียนรู้พุทธประวัติและแบบอย่างในการทำมาดี 3) มีความรู้ความเข้าใจในศาสนพิธีและหลักการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถปฏิบัติตนและกล้าแสดงออกในกิจกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและองอาจ 4) มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต มุ่งมั่นพัฒนาดตนเอง ให้เจริญด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักหลักการบริหารพัฒนาจิตเพื่อประสพความสุขสงบในชีวิตที่ดีงามสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 5) รู้จักทำนุบำรุงรักษาพระพุทธศาสนสถาน พุทธศาสนวัตถุ พุทธศิลปะ และ พุทธศาสนสมบัติ อนุรักษ์และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภาคภูมิใจในความเป็นพุทธศาสนิกชนชาวไทยและประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

References

- กรมการศาสนา. (2545). *แนวทางการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์*. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2550). *ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550*. ประกาศ ณ วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2550.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ.(2527. *โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์*. ม.ป.ท. : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2547). *ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึงความจริงทั้งหมด*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
บาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards
Contemporary Civilization”

พระปลัดประพจน์ สุภาโต (อยู่สำราญ). (2555). การศึกษารูปแบบการบริหารงานของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครปฐม ”.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). คู่มือการดำเนินงาน
โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.